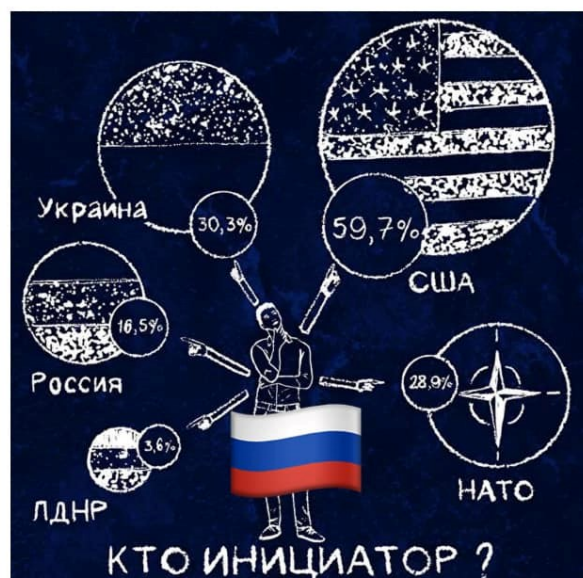
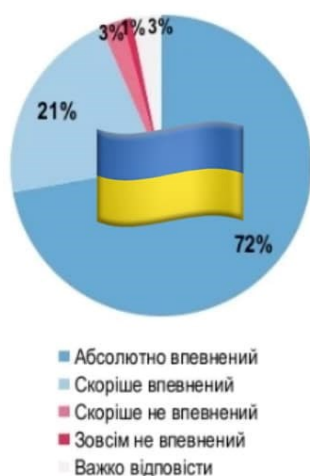


Наскільки Ви впевнені, що Україна зможе відбити напад Росії?



Соціологія війни: Україна, Росія, ризики для ЄС та НАТО

Хочу приділити увагу соціологічному виміру нашої війни «судного дня» з російським окупантом.

Крім, власне українських реалій, на мій погляд, потрібно системно працювати з настроями та тенденціями в суспільстві супротивника.

Це важливо для розуміння слабких та сильних сторін ворога, прогнозування дій російської влади та формування нашої комунікаційної стратегії зі світом. Громадська думка Росії може бути для світової спільноти певним маркером наступних дій Кремля, а отже – має використовуватись Україною для посилення міжнародної підтримки в боротьбі з агресором.

1. Україна в умовах війни: консолідація

За результатами опитування, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг» 18 березня, 93% опитаних вірять у те, що Україна зможе відбити напад Росії. Впевненість у перемозі переважає в усіх регіонах країни.

Половина (47%) опитаних сподіваються, що Україна зможе перемогти у війні з Росією вже у найближчі кілька тижнів. Четверть (23%) вважають, що війна триватиме кілька місяців. Тільки 12% думають, що війна закінчиться за півроку-рік чи більше. Тих, хто взагалі не вірить в перемогу, практично немає. 17% поки не змогли відповісти на це питання.

Абсолютна більшість опитаних (82%) вважають загрозу розколу країни малоімовірною, ця впевненість суттєво зросла внаслідок згуртування населення під час війни.

На думку українців найбільш дружніми до України є сьогодні Польща, Литва, Велика Британія та США. Також дружніми вважають Чехію, Румунію, Молдову, Словаччину, Туреччину, Францію, Словенію. Близько половини опитаних вважають дружніми Угорщину, Грузію та Німеччину, ще третина – нейтральними.

Тоді як Росія (98%) і Білорусь (84%) для українців – це ворожі країни. Ставлення до цих країн значно погіршилось після розв'язання ними війни проти України.

Китай зараз для українців переважно нейтральна країна, хоча ставлення до КНР протягом останнього періоду дещо погіршилось. Майже не змінилось ставлення – до Німеччини, Угорщини, Грузії. Покращилося до Туреччини, Франції, Польщі, Литви, Великої Британії, США, Румунії.

При цьому у міжнародних настроях відчутно зміцнішала регіональна консолідація: якщо раніше до США та інших західних країн холодніше ставились мешканці сходу та півдня, то зараз ці країни однаково дружні для мешканців усіх макрорегіонів. Те саме стосується ворожих країн – Росія і Білорусь ворожі країни для абсолютної більшості українців незалежно від місця проживання.

Підтримка створення військово-політичного союзу у складі України, Польщі, Великої Британії зросла з 61% (у січні) до 85%. Сьогодні підтримка такого союзу вища, ніж підтримка інтеграції України з НАТО (72%).

44% вважають, що Україна має обов'язково вступити в НАТО, 42% – що Україна має продовжувати співпрацю з НАТО, але не ставати членом союзу. Співпрацю з НАТО поза членством в Альянсі підтримує більше людей ніж до війни, ця цифра збільшилась за рахунок тих, хто раніше казав, що з НАТО взагалі не потрібно співпрацювати (зараз таких лише 7%). Найбільше прихильників вступу серед західних, центральних областей, на Півдні та Сході – більше підтримують співпрацю поза членством в Альянсі.

Прямі переговори Зеленського з Путіним щодо припинення війни підтримують 74%, чверть – не підтримують. Трохи більше прихильників прямих переговорів на Півдні й Сході, але і в інших регіонах також таких більшість.


Водночас, підписання тимчасового перемир'я з Росією без виведення її військ з території України на думку населення є неприйнятним (89%).

Інфляція, ріст цін (45%) та дефіцит палива (38%) – загрози, які на думку українців, можуть виникнути з високою ймовірністю у найближчі кілька місяців. Знецінення гривні й зрив посівної кампанії вважають ймовірним не більше чверті опитаних, голод – 13%. Мешканці східних регіонів дещо більше бояться настання згаданих загроз, аніж мешканці інших макрорегіонів.

Використане джерело:

https://ratinggroup.ua/research/ukraine/pyatyy_obschenacionalnyy_opros_ukraina_v_usloviya_h_voyny_18_marta_2022.html

Висновки:

 Впевненість у перемозі України переважає в усіх регіонах країни і є свідченням консолідації суспільства незалежно від політичних поглядів, віку та статі респондента. Ризик

розколу країни зменшується (ворог не досяг мети маніпулювати нашим населенням за мовними або регіональними ознаками). В середньостроковій перспективі фактор спільного протистояння ворогу гратиме на користь національного становлення України.

✚ Дві третини українців очікують що Україна зможе перемогти у війні з Росією не довше, ніж за кілька місяців. Це небезпечний фактор завищених соціальних очікувань, що може бути використано агресором у війні «на виснаження».

✚ В оцінці міжнародної ситуації українцями відчутно зменшились регіональні розбіжності. Традиційна «специфіка» погляду на питання зовнішньої політики жителів Сходу та Півдня України нівелюється, що можна пояснити безпосереднім поширенням військових злочинів і тимчасової окупації на ці регіони.

✚ Українці однозначно оцінюють Росію та Білорусь як ворожі до себе країни. Вказані суспільні настрої слід використати для прийняття на рівні держави «соціально-непопулярних» рішень (введення візового режиму, торговельні санкції, інші види обмежень для взаємодії з державою-агресором).

✚ Після початку війни істотно зросла кількість прихильників прямих переговорів президентів України та РФ. В той же час, за думкою абсолютної більшості респондентів передумовою цих переговорів має стати виведення військ РФ з території України.

Росія в умовах війни: агресія справедлива, але Україна – «друг»

Дослідницька група Russian Field спільно з політичним діячем Максимом Кацем в кінці лютого провела в Російській Федерації дослідження, яке показало рівень підтримки росіянами агресії РФ проти України.

Більше половини опитаних – 58,8% – підтримують дії Росії на території України. Не підтримують війну - 34% росіян. Простежується зв'язок віку та позитивної оцінки «спецоперації» (як називає війну офіційна влада РФ). Що старші респонденти, то більше вони підтримують «спеціальну операцію». Так рівень підтримки серед молоді (18-29 років) трохи більше 40%, а серед росіян старше 60 років досягає понад 70%.

Також чим менше вік опитаних, тим негативніше вони ставляться до дій Росії в Україні. Половина опитаних віком від 18 до 44 років дали негативну оцінку.

Чим вище рівень освіти респондентів в РФ, тим менше рівень підтримки «спецоперації». Понад дві третини респондентів із середньою та середньою спеціальною освітою підтримують дії в Україні та майже чверть – ні.

Майже дві третини опитаних схильні позитивно оцінювати зовнішню політику Росії. З них 34% відносяться до зовнішньої політики «певно позитивно» та 29,1% «швидше позитивно». Негативну оцінку зовнішньої політики дають 17,3% респондентів. Примітно, що чим старші опитувані, тим позитивніше вони оцінюють зовнішню політику Російської Федерації.

Здебільшого росіяни очікують негативні наслідки від дій в Україні - підвищення цін, запровадження нових санкцій проти Росії та економічну кризу.

Серед можливих позитивних наслідків найчастіше називають збільшення впливу Росії у світі, визнання ЛДНР на світовій арені, розширення території Росії.

Більшість респондентів (59,7%) вважають США ініціатором загострення конфлікту, ця відповідь лідирує у всіх віках. Близько третини говорить про НАТО (30,3%) та Україну (28,9%), вони посідають друге та третє місце у розрізі різного віку. Росія як ініціатор конфлікту на четвертому місці із 16,5%. ЛДНР відзначили лише 3,6%. У цьому питанні респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді.

Майже всі респонденти (88,1%) погоджуються з необхідністю підтримувати дружні відносини Росії та України. Менше 10% не вважають це за необхідне. Рівень освіти респондентів не впливає на цей показник.

Після початку військових дій на території України майже у половини громадян Росії ставлення до президента змінилося на краще (тенденція стає помітнішою зі збільшенням віку опитаних). Чверть громадян вважають, що події, що відбуваються, ніяк не вплинули на їхнє ставлення до В.Путіна. 23% опитаних стали ставитись гірше.

Також покращення чи погіршення ставлення до президента корелює з рівнем освіти опитаних. Чим вище рівень освіти, тим з більшою ймовірністю ставлення респондента останнім часом змінилося в гірший бік.

В той же час, відповідно до результатів дослідження, що опубліковані Радіо Свобода, 71% населення Росії підтримує війну проти України і відчуває з цього приводу гордість, радість, повагу, довіру чи надію. Про це свідчать дані двох опитувань, проведених групою незалежних російських соціологів з інтервалом у півтора тижні з кінця лютого до середини березня.

Показово, що лише двоє із п'яти росіян висловлювали стурбованість війною. Молоді росіяни у віковій групі від 18 до 24 років частіше висловлювали байдужість до того, що відбувається в Україні. Понад половина опитаних віком від 55 років підтримують війну з Україною.

Використані джерела:

<https://russianfield.com/netvoine>

<https://www.svoboda.org/a/nezavisimye-sotsiologi-71-rossiyan-ispytyvaet-gordostj-iz-za-voyny-s-ukrainoy/31757535.html>

Висновки:

📌 Війну з Україною підтримують росіяни старшого покоління та люди з низькою освітою. Отже, антивоєнна агітація та деморалізаційні заходи в РФ мають фокусуватися на сегменті 18-44 роки (потенційні військовозобов'язані або члени їх родин).

📌 Серед соціальних очікувань росіян від війни превалюють зростання цін та економічна криза, спричинена санкціями Заходу. Ці настрої можуть посилитись за рахунок девальвації рубля, спричиненої можливим дефолтом (це призведе до зростання вартості позик населенню і бізнесу, зменшення можливостей бюджету), зростанням безробіття за рахунок закриття підприємств за участі західного капіталу та орієнтованих на експорт в ці країни.

Рівень підтримки війни Росії проти України «технічно» зріс після посилення тиску на незалежні ЗМІ, зростання державної пропаганди та посилення відповідальності за антивоєнну агітацію в РФ. Натомість, абсолютна більшість росіян наразі не стурбовані наслідками війни з Україною, пишуться «збільшенням» величі Росії та підтримують Путіна як свого лідера.

Попри підтримку війни, абсолютна більшість дотримується думки про необхідність «дружніх відносин» з Україною. Це «роздвоєння» особистості варто пояснити банальним імперіалістичним розумінням такої «дружби» росіянами: РФ – старший брат, Україна – молодший. Тож легковажно буде розраховувати на ефект «зміни царя» у примиренні двох держав.

3. Підтримка росіянами збройного вторгнення до інших країн: «весь світ проти нас»

Опитування, проведене в період з 11 – 14 березня методом CATI (телефонне інтерв'ю з використанням комп'ютера) компанією Active Group показало, що 86,6% росіян допускають та підтримують потенційний напад на території країн Європи.

На запитання «Як ви вважаєте, чи повинна Російська федерація змусити інші країни відмовитися від підтримки нацистів в Україні військовим шляхом?» негативно відповіли лише 13,4% респондентів, а 86,6% тією чи іншою мірою підтримують військову агресію проти інших країн: 40,6% – однозначно підтримують, та 40,6% – не впевнені або частково.

Для того, щоб з'ясувати, військову агресію проти яких країн росіяни вважають припустимою, було поставлене запитання «Як ви вважаєте, на територію яких країн Російська Федерація має розширити свій вплив (в тому числі і військовим шляхом)?».

З'ясувалося, що найчастіше допускається агресія проти країн, які входили до складу СРСР. На користь цього варіанта висловилися 40,3% від усіх або 48,9% тих, хто визначився з відповіддю.

На країни Варшавського договору (крім Польщі) «розширення впливу військовим шляхом» припускають 33,3% опитаних (40,4% тих, хто визначився). Напад Росії на Польщу вважають можливим 32,9% росіян (39,9% тих, хто визначився).

На країни ЄС військову агресію припускають 20,8% респондентів (25,3% від тих, хто визначився), а 12,5% (15,2% від усіх) вважають за необхідне «розширення впливу військовим шляхом» на весь світ.

Цікаво, що на США «розширювати вплив» захотіли лише 4,6% опитаних (5,6% тих, хто визначився).

Більше того, згідно з опитуванням, майже 75% респондентів тією чи іншою мірою допускають застосування ядерної зброї урядом своєї країни. Категорично негативне ставлення до використання ядерної зброї лише у 25,5% росіян. Серед опитаних 40,3% вважають допустимою ядерну атаку, а 34,3% тією чи іншою мірою підтримують таке можливе рішення влади РФ.

А ось що РФ не повинна розширювати свій вплив в тому числі військовим шляхом, сказали лише 1,4% опитаних та ще 17,6% не змогли відповісти на запитання.

Варто зазначити, що про негативне ставлення до збройного вторгнення до інших країн сказали 13,4% жителів РФ. 46% респондентів абсолютно впевнені в тому, що уряд Росії має атакувати ЄС, а 40,6% вважають допустимим розширення військових дій.

75,5% росіян схвалюють ідею збройного вторгнення до наступної країни та вважають, що нею має стати Польща. Це логічне продовження «військової спецоперації РФ», на думку респондентів.

Крім Польщі, до країн, які згідно з соціологічним опитуванням стануть наступними жертвами нападу РФ – це країни Балтії, серед яких Естонія, Литва, Латвія (41%), а також Болгарія, Чехія, Словаччина та Угорщина (39, 6%). Під час опитування респонденти мали змогу обирати кілька країн.

Використане джерело: <https://activegroup.com.ua/2022/03/16/866-rosiyan/>

Висновки:

Громадяни РФ переважною більшістю підтримують політику військової експансії на територію інших держав без будь якого гуманітарно-етичного обмеження у використанні видів зброї. Сьогоднішній потенціал пацифістського (активно-військового) руху в Росії не перевищує п'ятої частини населення і не може розглядатися як перспективний для впливу на політику влади.

Ідеологічно російське суспільство найбільш «підготовлено» до ймовірності військових дій з экс-радянськими республіками (окремо тут слід виділити Молдову), з Польщею, країнами Балтії та Центральної Європи. На мій погляд, це тривожний дзвіночок на рахунок можливого здобуття Росією контролю над «сувальським коридором», що може поєднати Білорусь з Калінінградською областю РФ.

Росіяни агресивно налаштовані стосовно не лише України, а й ЄС та НАТО. Багатолітня путінська пропаганда дається взнаки. США, НАТО та ЄС є уособленням «світового зла», що не заважає росіянам користуватись благами західної цивілізації та активно подорожувати. Зміна цієї парадигми можлива лише після тривалого істотного зниження рівня життя росіян (від одного року).

Підготовлено 20.03.2022 р.: Олександр Калініченко, засновник проекту «Нотатки Атлантиста»